Housing and Rural Environment
Print ISSN: 2008 - 4994 Online ISSN: 2588 - 6215
Homepage: https://jhre.ir

Evaluating the effectiveness of implementing the rural cooperative management project on the social capital of the rural community: application of social network

Mehdi Ghorbani[1]✉, **Seyed Amirhossein Garakani**[2], **Leila Avazpour**[3] **Sajad Amiri**[4], and **Majid Rahimi**[5]

1. Corresponding author, Professor, Department of Reclamation of Arid and Mountainous Regions, Faculty of Natural Resources, University of Tehran, Karaj, Iran. Email: mehghorbani@ut.ac.ir
2. Department of Architecture, CT.C., Islamic Azad University, Tehran, Iran. E-mail: sagarakani@iau.ac.ir
3. Assistant Professor, Department of Agricultural, Water and Environmental Governance, Faculty of Governance, University of Tehran, Tehran, Iran. Email: leila.avazpour@ut.ac.ir
4. Assistant Professor, Center for Rural Planning and Development, Natural Disaster Research Institute, Tehran, Iran. Email: amiri@ndri.ac.ir
5. Postdoctoral Researcher, Institute of Social Business, University of Tehran, Tehran, Iran. Email: majidmail@gmail.com

Article Info

Article type:
Research Article

Article history:
Received 23 April 2024
Received in revised form 10 September 2024
Accepted 7 January 2024
Available online 30 December 2025

Keywords:
Gachsaran,
Social Networ Analysis,
Rural Systems,
Participatory Management.

ABSTRACT

Objective: The purpose of this study is to evaluate the effectiveness of implementing a rural participatory management project on the social capital of the rural community in Gachsaran County.

Method: In the present study, the amount of social capital within the network has been measured through the social network analysis method and macro-network indicators in the villages of Padouk and Aru, located in the Gachsaran district of Kohgiluyeh and Boyer-Ahmad Province, which is covered by the development of rural systems. In this study, social network analysis, a network analysis questionnaire, and direct interviews with members of rural micro-development funds were utilized, alongside the use of macro-network indicators such as density, reciprocity, transitivity, and geodesic distance.

Results: Following the project's implementation, the density index among the members of the micro-development funds has increased within the trust and participation links. Increasing the density among individuals leads to the development of trust, participation, and social capital at the individual level. The reciprocity of links has also increased in the dimensions of trust and participation after the implementation of the project. The increase in this index has rendered the fund members' network stable to a desirable extent. In order to create mobility within the local community, achieve social empowerment and the economic and social stability of the studied society, and finally establish participatory management, it is necessary to increase the amount of social capital. This increase has also created an opportunity to build capacity for participation, which has a significant impact on the process of community-based participatory management in the region.

Conclusions: In order to create mobility within the local community, achieve social empowerment alongside the economic and social stability of the studied society, and finally establish participatory management, it is necessary to increase the amount of social capital. This increase has created an opportunity to build capacity for participation, which subsequently has a significant impact on the process of community-based participatory management in the region.

Cite this article: Ghorbani, M., Garakani, S.A., Avazpour, L., Amiri, S., & Rahimi, M. (2025). Evaluating the effectiveness of implementing the rural cooperative management project on the social capital of the rural community: application of social network . ***Housing and Rural Environment***, *44*(192), 35-48. https://doi.org/10.22034/44.192.35

© Author(s) retain the copyright.
Publisher: Natural Disasters Research Institute (NDRI).
DOI: https://doi.org/10.22034/44.192.35

[Downloaded from jhre.ir on 2026-11-02]
[DOI: https://doi.org/10.22034/44.192.35]

Introduction

Social capital, as one of the key concepts in the literature of local development, participatory management, and community-based governance, plays a decisive role in the formation, strengthening, and sustainability of collective actions in local communities. This concept encompasses a set of social networks, shared norms, mutual trust, and interaction patterns through which individuals are able to act in concert towards common goals. Within the framework of participatory management, social capital is not only recognized as an essential prerequisite for effective participation, but it is also itself reinforced and reproduced in the process of participation. Therefore, the accurate and systematic measurement of social capital, especially in the form of local social networks, is essential for evaluating the success of community-based development programs and projects.

In recent years, the social network analysis approach has attracted the attention of researchers as one of the new and efficient methods for studying social capital. This approach allows for the examination of the structure of social relationships, communication patterns between actors, and the quality of social ties, and thus it provides a more accurate picture of the state of social capital at the micro and macro levels of the network. Unlike traditional methods that measure social capital mainly through individual attitudes and perceptions, network analysis focuses on real relationships and objective interactions between individuals; for this reason, it has a higher ability to explain the practical functions of social capital in participatory management.

The present study aimed to measure the amount of network social capital and examine its role in strengthening community-based participatory management within the framework of the Rural Development and Progress Plan.

Method

The study area includes the villages of Paduk and Aru in Gachsaran County, Kohgiluyeh and Boyer-Ahmad Province. Due to their social structures based on rural development micro-funds and the implementation of participatory development programs, these villages are considered a suitable platform for examining the developments in social capital and its effects on management processes.

The research methodology is based on a descriptive-analytical approach and utilizes the social network analysis method. Research data were collected by completing network analysis questionnaires and conducting direct interviews with members of rural development microfinance funds in the two villages. In this study, social relations were examined in two main dimensions, trust and participation, because these two dimensions are considered the most important components of social capital in participatory management.

To measure network social capital, macro-level network indicators, including density, reciprocity, transitivity, and geodesic distance, were used. These indicators allowed for a comprehensive analysis of the network structure and the dynamics of social relationships before and after the project's implementation.

[Downloaded from jhre.ir on 2026-11-02]

[DOI: https://doi.org/10.22034/44.192.35]

Results

The research findings show that after the implementation of the Development and Progress Plan, the network density index within the trust and partnership links has increased in both villages. An increase in network density indicates the expansion of relationships among members and has led to the strengthening of mutual trust, an increase in participation, and an improvement in the level of social capital among individuals. The results also indicate that the index of reciprocity of ties in the dimensions of trust and participation has increased following the implementation of the project, which indicates the strengthening of mutual relationships and an increase in the sustainability of the social network among the members of the micro-development funds.

On the other hand, the decrease in the average geodesic distance within the trust and participation links, and its approach to the value of 1after the implementation of the project, indicates an increase in the speed of information exchange, resource allocation, and social interactions within the network; furthermore, it indicates a high level of cohesion, integration, and unity among the members of the local community. This situation has provided a suitable platform for the formation of collective action, institutional coordination, and participatory decision-making.

Overall, the research results demonstrate that increasing the network's social capital plays a decisive role in mobilizing local communities, promoting social empowerment, and achieving economic and social sustainability in rural areas. The strength of this capital, while creating the necessary capacity for the effective participation of residents, has paved the way for the establishment and continuation of community-based participatory management in the study area and can be considered a model generalizable to other rural areas.

Conclusions

The social network analysis approach is capable of evaluating changes in social capital by examining the relationships among all stakeholders across different stages of a project's implementation. Consequently, it can be utilized to analyze the effectiveness of a project from a social perspective. Therefore, it can be claimed that social capital and empowerment in local communities are mutually essential to one another. In addition, any activity aimed at increasing empowerment within local communities simultaneously increases social capital, enhances the level of trust and participation, and ultimately maintains and strengthens social structures. Ultimately, it can be concluded that membership in a social network increases connections with diverse sources of knowledge, affects trust in specific knowledge sources, and, consequently, increases the overall empowerment of the villagers.

Funding

This research did not receive any specific grant from funding agencies in the public, commercial, or not-for-profit sectors.

[Downloaded from jhre.ir on 2026-11-02]

[DOI: https://doi.org/10.22034/44.192.35]

CRediT authorship contribution statement

All authors contributed equally to the conceptualization of the article and writing of the original and subsequent drafts.

Conflict of interest

The authors declare no conflict of interest.

Ethical considerations

The authors avoided data fabrication, falsification, and plagiarism, and any form of misconduct.

Data availability statement

Not applicable

Acknowledgements

The authors would like to thank all participants in the present study.

[Downloaded from jhre.ir on 2026-11-02]

[DOI: https://doi.org/10.22034/44.192.35]

مسکن و محیط روستا

شاپا چاپی: ۴۹۹۴ - ۲۰۰۸ شاپا الکترونیکی: ۶۲۱۵ - ۲۵۸۸

Homepage: https://jhre.ir

ارزیابی اثربخشی اجرای پروژه مدیریت مشارکتی روستایی بر سرمایه اجتماعی جوامع روستایی: کاربرد تحلیل شبکه اجتماعی

مهدی قربانی[۱]✉، سید امیرحسین گرکانی[۲]، لیلا عوض پور[۳]، سجاد امیری[۴]، مجید رحیمی[۵]

۱. نویسنده مسئول، استاد، گروه احیاء مناطق خشک و کوهستانی، دانشکده منابع طبیعی، دانشگاه تهران، کرج، ایران. رایانامه: mehghorbani@ut.ac.ir

۲. گروه معماری، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران. رایانامه: sagarakani@iau.ac.ir

۳. استادیار، گروه حکمرانی کشاورزی، آب و محیطزیست، دانشکده حکمرانی، دانشگاه تهران، تهران، ایران. رایانامه: leila.avazpour@ut.ac.ir

۴. استادیار، مرکز برنامه‌ریزی و توسعه روستایی، پژوهشکده سوانح طبیعی، تهران، ایران. رایانامه: amiri@ndri.ac.ir

۵. پژوهشگر پسادکتری، مؤسسه کسب‌وکار اجتماعی، دانشگاه تهران، تهران، ایران. رایانامه: majidmail@gmail.com

اطلاعات مقاله

نوع مقاله:
مقاله پژوهشی

تاریخچه مقاله:
تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۲/۰۴
تاریخ بازنگری: ۱۴۰۳/۰۶/۲۰
تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۱۰/۱۸
تاریخ انتشار: ۱۴۰۴/۱۰/۰۹

کلیدواژه‌ها:
گچساران،
تحلیل شبکه اجتماعی،
منظومه روستایی،
مدیریت مشارکتی.

چکیده

هدف: هدف تحقیق حاضر ارزیابی اثربخشی اجرای پروژه مدیریت مشارکتی روستایی بر سرمایه اجتماعی جامعه روستایی در شهرستان گچساران، ازطریق روش تحلیل شبکه است.

روش پژوهش: در تحقیق حاضر میزان سرمایه اجتماعی شبکه ازطریق روش تحلیل شبکه و شاخص‌های سطح کلان شبکه در روستاهای پادوک و آرو از توابع شهرستان گچساران استان کهگیلویه و بویراحمد که تحت پوشش طرح آبادانی و پیشرفت منظومه‌های روستایی است، سنجش گردیده است. در این پژوهش جهت سنجش سرمایه اجتماعی از روش تحلیل شبکه اجتماعی، تکمیل پرسش‌نامه تحلیل شبکه‌ای و مصاحبه مستقیم با اعضای صندوق‌های خرد توسعه روستایی و با استفاده شاخص‌های سطح کلان شبکه نظیر تراکم، دوسویگی، انتقال‌یافتگی و میانگین فاصله ژئودزیک استفاده شد.

یافته‌ها: میزان شاخص تراکم در بین اعضای صندوق‌های خرد توسعه، در پیوندهای اعتماد و مشارکت بعد از اجرای پروژه افزایش یافته است. افزایش میزان تراکم در افراد سبب توسعه اعتماد، مشارکت و سرمایه اجتماعی در سطح افراد می‌شود. دوسویگی پیوندها نیز در ابعاد اعتماد و مشارکت بعد از اجرای پروژه روند افزایشی داشته است. افزایش این شاخص باعث پایداری شبکه اعضای صندوق به میزان مطلوب شده است. میانگین فاصله ژئودزیک در پیوندهای اعتماد و مشارکت در دو روستا بعد از اجرای طرح نزدیک به عدد یک شد که نشان‌دهنده بالا بودن سرعت گردش منابع و اطلاعات در افراد بوده و اتحاد و یگانگی بالای افراد را بیان می‌کند.

نتیجه‌گیری: برای ایجاد بسیج جامعه محلی، توانمندی اجتماعی و پایداری اقتصادی و اجتماعی جامعه موردبررسی و درنهایت استقرار مدیریت مشارکتی، ضرورت دارد که میزان سرمایه اجتماعی افزایش یابد که این عامل نیز فرصتی برای ایجاد ظرفیت در جهت مشارکت ایجاد کرده که تأثیر بسزایی بر روند مدیریت مشارکتی اجتماع‌محور در منطقه دارد.

استناد: قربانی؛ مهدی، گرکانی؛ سید امیرحسین، عوض پور؛ لیلا، امیری؛ سجاد، رحیمی؛ مجید. (۱۴۰۴). ارزیابی اثربخشی اجرای پروژه مدیریت مشارکتی روستایی بر سرمایه اجتماعی جوامع روستایی: کاربرد تحلیل شبکه اجتماعی. *مسکن و محیط روستا*، ۴۴ (۱۹۲)، ۳۵-۴۸. https://doi.org/10.22034/44.192.35

CC BY NC

ناشر: پژوهشکده سوانح طبیعی. © نویسندگان.

[Downloaded from jhre.ir on 2026-11-02]

[DOI: https://doi.org/10.22034/44.192.35]

مقدمه

روستاها، به‌عنوان پایه حیاتی و اساسی در تشکیل جامعه، نقش بسیار گران‌بهایی در پیشرفت اقتصادی و اجتماعی ایفا می‌کنند به‌طوری‌که امروزه ضرورت توسعه و تحول پویا، متوازن و پایا به‌ویژه در نواحی روستایی، بیش از گذشته ضرورت مشارکت مردمی در همه سطوح برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری را آشکار ساخته است (Liu et al., 2022; Avazpour et al., 2024). از طرفی نبود پیشرفت در تغییر وضعیت نامناسب محرومان روستایی به‌رغم گذشت دهه‌های توسعه، موجب نگرانی کارگزاران و صاحب‌نظران توسعه روستایی شده است (Woodhill et al., 2023; Farshidi et al., 2022). توسعه مردم‌محور در دهه ۱۹۶۰ به نیازهای اساسی مردم توجه داشته است که به‌طور روزافزون به‌ویژه از دهه ۱۹۷۰ به بعد بر تفکر توسعه سایه افکند (Gottlieb, 2022; Price, 2023). در این فرایند آن‌ها به مجموعه راهبردهایی روی آوردند که یکی از مهم‌ترین آن‌ها «مشارکت مردمی» بود (Yasuri et al., 2016; Helps, 2024).

امروزه اهمیت نقش مردم و مشارکت آن‌ها در حرکت به سمت توسعه پایدار روستایی بر کسی پوشیده نیست (Nordberg et al., 2020). مشارکت مردم در اداره امور محلی، با داشتن اختیار تصمیم‌گیری حاصل می‌شود و این اختیار، مستلزم فراهم کردن امکانات گوناگون برای اجرای تصمیم‌ها، سیاست‌ها و خط‌مشی‌ها است (Gao & Yu, 2020; Farkas, 2021). برای رسیدن به الگوی توسعه مطلوب، استفاده صحیح از منابع و فرصت‌ها و توزیع عادلانه امکانات، مشارکت مردم راهکاری اصلی و محوری به شمار می‌رود (Ghorbani et al., 2015; Tong et al., 2024). گسترش و تعمیق مشارکت‌های مردمی، نیازمند سازمان‌دهی، نهادسازی و ایجاد شرایط ساختاری مناسب است (Moradi et al., 2022; Ghorbani et al., 2018). باآنکه مشارکت، الزاماً در چهارچوب سازمان‌ها و تشکل‌ها صورت نمی‌گیرد، تشکل‌ها و سازمان‌های مردمی، آن را نهادینه می‌کنند (Saeedi., 2003; Lima, 2021).

امروزه ایجاد نهادهای محلی، تجلی میزان مشارکت و ملاکی برای سنجش میزان مشارکت مردم در نواحی روستایی است. وجود نهادهای محلی و تشکل‌های مردمی، سازوکاری برای جلب مشارکت مردم و بستری برای تبلور همکاری‌های مردم در فرایند مدیریت محیط است (Puskás et al., 2021). مشارکت در فرایند مدیریت توسعه روستایی در خلأ انجام نمی‌گیرد و باید ازطریق نمایندگی مردم در نهادها، یعنی در مجامع تصمیم‌گیری تحقق یابد. درواقع، نهادینه شدن مشارکت، تنها ازطریق نهادهای اجتماعی میسر است. بدین ترتیب، وجود این نهادها سازوکاری برای جلب مشارکت مردمی در جوامع محلی محسوب می‌شود و مشارکت مردمی در حیات اجتماعی ازطریق این تشکل‌های محلی هویت می‌یابد (Avazpour et al., 2024). درواقع، این سازمان‌ها با نقش واسطه‌ای خود میان مردم و دولت، جلوه‌هایی از مشارکت عمومی را در حیات اجتماعی جوامع تعریف کرده‌اند (Quick & Bryson, 2022; Abdollahi et al., 2009).

باوجود تلاش‌های صورت‌گرفته در راستای توسعه روستایی، مشکلاتی نظیر عدم مشارکت مؤثر جامعه محلی در فرایندهای تصمیم‌گیری و اجرای پروژه‌ها همچنان پابرجا است. این مسئله به‌ویژه در مناطق روستایی استان کهگیلویه و بویراحمد مشهود است، جایی که نهادهای محلی به دلیل کمبود منابع و ظرفیت‌های لازم، نتوانسته‌اند به‌طور مؤثری اعتماد و همکاری مردم را جلب نمایند. عدم توانمندی این نهادها در برقراری ارتباطات مؤثر و ایجاد شبکه‌های اجتماعی قوی، مانع از پیشرفت پایدار و توسعه متوازن در این مناطق شده است. علاوه بر این، فقدان آگاهی و آموزش‌های لازم برای جامعه محلی در خصوص اهمیت مشارکت و نقش آن در توسعه پایدار، مزید بر علت شده است. بسیاری از افراد به دلیل عدم شناخت کافی از مزایای مشارکت فعال، تمایلی به شرکت در فرایندهای تصمیم‌گیری ندارند. این وضعیت نه‌تنها باعث تداوم مشکلات اجتماعی و اقتصادی می‌شود بلکه موجب کاهش انگیزه برای همکاری و تعاملات اجتماعی نیز گردیده است. بنابراین، بررسی علل و پیامدهای این ناکامی‌ها و ارزیابی نقش سرمایه اجتماعی در تقویت مشارکت مردمی به‌عنوان یک ضرورت اساسی در این پژوهش مدنظر قرارگرفته است. این پژوهش با هدف شناسایی موانع موجود و ارائه راهکارهایی برای افزایش سرمایه اجتماعی و بهبود مشارکت مردمی، می‌تواند

[Downloaded from jhre.ir on 2026-11-02]
[DOI: https://doi.org/10.22034/44.192.35]

به‌عنوان یک منبع ارزشمند برای سیاست‌گذاران و مدیران محلی به‌منظور ارتقای کیفیت زندگی روستائیان مورداستفاده قرار گیرد.

پیشینه پژوهش

مدیریت روستایی

مدیریت روستایی را می‌توان برنامه‌ریزی برای روستا، سازمان‌دهی اقدام توسعه‌ای، و هماهنگی و نظارت بر اقدام‌های انجام‌شده دانست (Zhang & Zhang, 2020; Darban Astaneh., 2010). مدیریت روستایی علم تلفیق و تنظیم عوامل مختلف طبیعی، انسانی، اقتصادی، و غیره در جامعه روستایی است (Long et al., 2022; Falsoleiman et al., 2024; Taleb, 1998). ساختار اداره نواحی روستایی در بین کشورها ازنظر تشکیلات سازمانی، ایدئولوژی سیاسی حاکم، و سلیقه تاریخی متفاوت است. باوجود ساختارهای اداری متفاوت، در دهه‌های اخیر، حکومت محلی روستایی در بیشتر کشورها در معرض تحول چشمگیری بوده است. مدیریت روستایی از دوره پدرسالاری در اوایل قرن بیستم به دوره دولت‌گرا در اواسط قرن بیستم و به یک دوره جدید حکمروایی در قرن بیست و یکم متحول شده است (Woods, 2011; Ghanbari., 2017). رشد اقتصادی، بهبود شرایط اجتماعی، حفاظت از ارزش‌های طبیعی، همگی، به‌طور یکسان از ویژگی‌های مهم توسعه پایدار روستایی است که باید ازطریق رویکرد پایین به بالا و استفاده پایدار و مشارکتی از منابع محلی حاصل شود (Pugliese, 2001). مدیریت، زیرساخت، و برنامه سه عنصر مهم مدیریت روستایی در دستیابی به اهداف عمده آن است، یعنی کاهش چشمگیر مهاجرت‌های روستایی، از بین رفتن شکاف اقتصادی و اجتماعی بین شهر و روستا و توسعه کشاورز و کاهش فقر گسترده روستایی (Sayahi Kashi, 2004; Zou et al., 2020).

مدیریت مشارکتی روستایی

مشارکت، در اولین گام، ابزار جمع‌آوری اطلاعات محیطی برای تصمیم‌گیری است که هسته مفهومی توسعه پایدار را تشکیل می‌دهد (Primmer & Kyllonen, 2006; Moradi et al., 2022). مشارکت به عمل شرکت کردن و سهیم شدن در چیزی گفته می‌شود (Finger-Stich, 2002; McCarthy & Wright, 2024). مورالدهاران[1] (۲۰۰۸) مشارکت را ابزاری برای توانمندی مردم تعریف می‌کند که آن‌ها را برای تصمیم‌گیری برای حل مشکل‌هایشان و انتخاب روش‌های غلبه بر مسائل محلی قادر می‌سازد (Afrasiabi et al., 2024). در بعد توسعه روستایی، مشارکت به معنای دخالت مردم در فرایندهای تصمیم‌گیری، اجرای طرح‌ها و استفاده از منابع توسعه و مداخله آن‌ها در ارزیابی این‌گونه طرح‌ها است.

سرمایه اجتماعی

از دیدگاه سنتی، سرمایه اجتماعی از سه عنصر اساسی تشکیل می‌شود: اعتماد، همکاری متقابل و شبکه‌های اجتماعی که به‌مثابه مزیتی است که جامعه و افراد به‌وسیله آن بتوانند از مشارکت و همکاری متقابل و اعتماد به یکدیگر بهره‌مند شوند (Saz-Gil et al., 2021). مفهوم سرمایه اجتماعی باتوجه‌به روند جهانی‌شدن و تضعیف نقش دولت‌های ملی، به‌عنوان راه‌حلی اجراشدنی در سطح اجتماعات محلی برای حل مشکلات توسعه، موردتوجه سیاست‌گذاران، مسئولان سیاست اجتماعی و مدیریت محلی قرارگرفته است (Babaei et al., 2023) همچنین، متناسب با شکل‌پذیری روابط اجتماعی، اعتماد بین فردی و تعهدات افراد جامعه، توانایی بهبود همکاری بین افراد جامعه و هماهنگی در روند توسعه اجتماع‌محور را دارد (Liu et al., 2022). بر این شالوده، در هر واحد جغرافیایی، مقوله سرمایه اجتماعی ازطریق ارتقای آگاهی اجتماعی، انسجام اجتماعی، روابط متقابل و شبکه‌های اجتماعی، و اعتماد اجتماعی باعث شکل‌پذیری تشکل‌های اجتماعی و شراکت جمعی گروه‌های اجتماعی می‌شوند؛ و شامل هنجارهایی است که سازمان‌های اجتماعی را قادر می‌سازند تا یکدیگر را برای رسیدن به اهدافشان یاری رسانند. به سخن دیگر، ارتقای شاخص‌های سرمایه اجتماعی به‌وسیله مدیریت و نهادهای محلی، آثار محیطی–اکولوژیک، اجتماعی، اقتصادی و محیط فیزیکی ادراک‌شده توسط روستائیان را در فرایند توسعه پایدار روستایی بهبود می‌بخشد. این تعریف توسط بسیاری از

1. Muraleedharan

[Downloaded from jhre.ir on 2026-11-02]

[DOI: https://doi.org/10.22034/44.192.35]

محققان توسعه جامعه که ادعا می‌کنند جوامع با سرمایه اجتماعی بالا شانس بیشتری برای دستیابی به توسعه دارند، تأیید شده است (Setini et al., 2020). بدین ترتیب، سرمایه اجتماعی دارای آثار توسعه اجتماعی، اقتصادی و محیطی–اکولوژیک ادراک‌شده در مناطق روستایی است که به‌مثابه کلیدی در بهبود کیفیت زندگی روستائیان در فرایند توسعه پایدار روستایی قلمداد می‌شود.

تعاریف بسیاری از سرمایه اجتماعی وجود دارد؛ اما، معمولاً اکثر تعاریف بر «توانایی اعضای جامعه برای همکاری با یکدیگر که منجر به فعالیت تولیدی می‌شود»، تأکید شده است. بوردیو و واکوانت (۱۹۹۲)، سرمایه اجتماعی را مجموعه‌ای از منابع موجود یا بالقوه ناشی از تملک شبکه‌های پایدار و نهادینه‌شده در روابط مبتنی بر توافق و شناخت دوطرفه می‌داند (Oberoi et al., 2022). همچنین، کلمن، سرمایه اجتماعی را منبعی شامل سرمایه انسانی و مالی تلقی کرده است. از دیدگاه او، سرمایه اجتماعی جنبه‌هایی از ساختار اجتماعی را در برمی‌گیرد و اقدامات کنشگران را تسهیل می‌کند (Coleman, 2008). بر اساس مرور ادبیات و موارد مطرح‌شده، هدف از تحقیق حاضر ارزیابی اثربخشی اجتماعی اجرای پروژه مدیریت مشارکتی روستایی در شهرستان گچساران استان کهگیلویه و بویراحمد که تحت پوشش طرح منظومه‌های روستایی بوده، ازطریق روش تحلیل شبکه اجتماعی و شاخص‌های سطح کلان شبکه است. نظریه‌های سرمایه اجتماعی، به‌ویژه نظریه‌های بوردیو و کلمن، به‌طور خاص در زمینه مدیریت مشارکتی روستایی کاربردهای مهمی دارند. بوردیو سرمایه اجتماعی را به‌عنوان مجموعه‌ای از منابع موجود یا بالقوه ناشی از شبکه‌های اجتماعی تعریف می‌کند که افراد می‌توانند ازطریق آن به همکاری و تعاملات مؤثر دست یابند. این مفهوم در مدیریت مشارکتی روستایی به این معنا است که ایجاد و تقویت شبکه‌های اجتماعی میان اعضای جامعه محلی می‌تواند به افزایش مشارکت در فرایندهای تصمیم‌گیری و اجرای پروژه‌ها منجر شود. به‌عبارت‌دیگر، هرچه روابط بین افراد قوی‌تر و شبکه‌های اجتماعی گسترده‌تر باشد، احتمال مشارکت مؤثر و پایدار در فعالیت‌های توسعه‌ای بیشتر خواهد بود. این امر به‌ویژه در جوامع روستایی که ممکن است با چالش‌هایی نظیر انزوای اجتماعی و کمبود منابع مواجه باشند، اهمیت دوچندانی پیدا می‌کند. از سوی دیگر، نظریه کلمن بر اهمیت اعتماد و هنجارهای اجتماعی تأکید دارد که برای تسهیل همکاری میان اعضای جامعه ضروری هستند. در زمینه مدیریت مشارکتی روستایی، اعتماد متقابل بین اعضای جامعه می‌تواند به شکل‌گیری گروه‌های کاری مؤثر و افزایش تمایل افراد برای مشارکت در فعالیت‌های جمعی کمک کند. کلمن بیان می‌کند که سرمایه اجتماعی نه‌تنها شامل شبکه‌ها بلکه شامل هنجارها و ارزش‌هایی است که افراد را به همکاری ترغیب می‌کند. بنابراین، در جوامع روستایی، تقویت اعتماد و ایجاد هنجارهای مثبت می‌تواند به افزایش مشارکت مردم در فرایندهای توسعه‌ای منجر شود. باتوجه‌به این نظریه‌ها، پژوهش حاضر می‌تواند با بررسی چگونگی تأثیر سرمایه اجتماعی بر مدیریت مشارکتی روستایی، راهکارهای مؤثری برای ارتقای کیفیت زندگی روستائیان ارائه دهد و زمینه‌ساز توسعه پایدار در این مناطق گردد. بدین ترتیب پیوند اعتماد در این پژوهش به‌عنوان یک سازه اجتماعی سنجیده شد که ازطریق پرسش‌نامه‌های طراحی‌شده و با استفاده از مقیاس‌های معتبر اندازه‌گیری می‌شود. این مقیاس‌ها شامل ارزیابی احساسات و نگرش‌های اعضای جامعه نسبت به یکدیگر و نهادهای محلی است. همچنین، پیوند مشارکت به رفتارها و اقداماتی اشاره دارد که افراد در فرایندهای تصمیم‌گیری و اجرای پروژه‌ها انجام می‌دهند، که شامل حضور در جلسات، ارائه نظرات و همکاری در فعالیت‌های جمعی می‌شود. مدیریت روستایی شامل مفاهیم کلیدی مانند توسعه پایدار، مشارکت اجتماعی، و سرمایه اجتماعی است. توسعه پایدار در مدیریت روستایی به معنای ایجاد تعادل میان رشد اقتصادی، حفاظت از محیط‌زیست و عدالت اجتماعی است. این رویکرد تأکید دارد بر اینکه تمامی ذی‌نفعان باید در فرایند تصمیم‌گیری مشارکت داشته باشند تا به نتایج مطلوب دست یابند. همچنین مشارکت اجتماعی به‌عنوان یک عامل کلیدی در موفقیت مدیریت روستایی شناخته می‌شود. این مفهوم به توانمندسازی جوامع محلی برای مشارکت فعال در فرایندهای توسعه اشاره دارد و می‌تواند منجر به افزایش اعتماد و همکاری میان اعضای جامعه شود. به‌علاوه، سرمایه اجتماعی به‌عنوان یک منبع ارزشمند در جوامع روستایی مطرح است که شامل شبکه‌های اجتماعی، اعتماد و هنجارهای مشترک است که همکاری و همبستگی را تسهیل می‌کند. درنهایت نیز، باتوجه‌به تحولات اخیر در ساختارهای مدیریتی و نیاز به رویکردهای جدید، مدیریت روستایی باید بر اساس اصول علمی و تجربی طراحی شود تا بتواند به چالش‌های پیچیده‌ای که جوامع روستایی با آن مواجه هستند، پاسخ دهد. ازاین‌رو،

[Downloaded from jhre.ir on 2026-11-02]

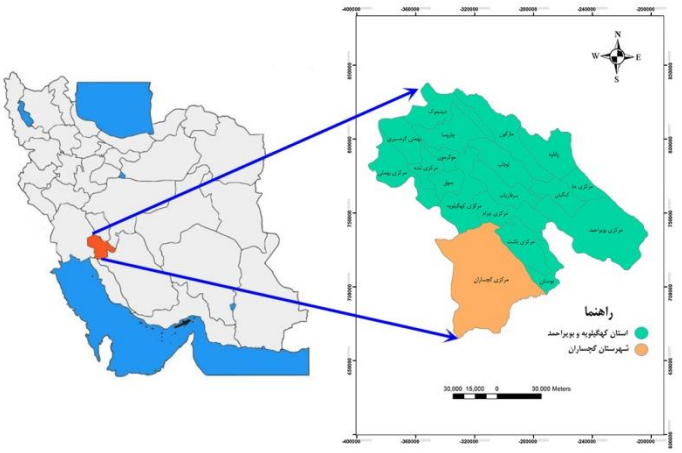
[DOI: https://doi.org/10.22034/44.192.35]

این پژوهش با هدف سنجش سرمایه اجتماعی به کاربرد روش تحلیل شبکه اجتماعی، تکمیل پرسش‌نامه تحلیل شبکه‌ای و مصاحبه مستقیم با اعضای صندوق‌های خرد توسعه روستایی و استفاده شاخص‌های سطح کلان شبکه نظیر تراکم، دوسویگی، انتقال‌یافتگی و میانگین فاصله ژئودزیک پرداخت.

روش‌شناسی پژوهش

معرفی منطقه موردمطالعه

شهرستان گچساران از شهرستان‌های ایران در جنوب غربی استان کهگیلویه و بویراحمد است. مرکز این شهرستان، شهر دوگنبدان است و در زمان‌های قبل همواره بخشی از ولایت فارس بوده است ولی در زمانی کوتاه به همراه بهبهان به خوزستان الحاق شد و اکنون این منطقه بخشی از استان کهگیلویه و بویراحمد به‌حساب می‌آید. جمعیت این شهرستان در سال ۱۳۹۵، برابر با ۱۲۴۰۰ نفر بوده است. شهرستان گچساران حدود ۴۶۸۳ کیلومترمربع وسعت دارد. این شهرستان از شمال به شهرستان چرام از شمال غرب به شهرستان کهگیلویه از جنوب به شهرستان گناوه (استان بوشهر) از شرق و شمال شرقی به شهرستان ممسنی (استان فارس) و از غرب به شهرستان بهبهان (استان خوزستان) محدود است. شکل ۱، موقعیت شهرستان گچساران در استان و کشور را نمایش می‌دهد.

شکل ۱. منطقه موردمطالعه

معرفی طرح آبادانی و پیشرفت منظومه‌های روستایی

برنامه آبادانی و پیشرفت منظومه‌های روستایی در قالب رویکرد آمایشی در برنامه‌ریزی روستایی، کوشش دارد تا ضمن توجه به دگرگونی‌های اخیر در محیط‌های روستایی و همچنین تحولات جاری در روابط و پیوندهای روستایی–شهری، چهارچوبی نوین برای عرصه‌های مطالعاتی و نیز اجرایی در سطح سکونتگاه‌های روستایی کشور فراهم کند. محتوای این برنامه بر ترغیب حکمروایی محلی ازطریق مشارکت مردمی و تقویت فعالیت‌ها، روابط و مناسبات کارآمد اجتماعی–اقتصادی واحدهای سکونتگاهی منظومه، هم به لحاظ درونی و بین سکونتگاهی و هم ازنظر برونی و بین منظومه‌ای تأکید می‌ورزد.

مرکز مطالعات توسعه روستایی پژوهشکده سوانح طبیعی به‌عنوان مشاور معاونت عمران روستایی بنیاد مسکن انقلاب اسلامی اجرای طرح آبادانی و پیشرفت منظومه‌های روستایی را در سطح ۱۲ استان (خراسان رضوی، فارس، آذربایجان شرقی، سیستان و بلوچستان، لرستان، گلستان، کهگیلویه و بویراحمد، مازندران، چهارمحال و بختیاری، اردبیل، کردستان و زنجان)، ۱۸ شهرستان، ۲۹ بخش و ۱۳۹۵ روستا را بر عهده دارد. این مناطق به‌عنوان محورهای اصلی طرح انتخاب شده‌اند که تحلیل و ارزیابی شبکه‌های اجتماعی و سیاستی در حوزه‌های آبادانی و توسعه منظومه‌های روستایی در آن‌ها انجام خواهد شد.

هدف کلی برنامه آبادانی و پیشرفت منظومه‌های روستایی عبارت‌اند از: بهره‌برداری سازگار و پایدار از منابع طبیعی–بوم‌شناختی، افزایش تاب‌آوری منظومه در مقابل مخاطرات محیطی، تقویت مشارکت دست‌اندرکاران کلیدی در فرایند توسعه

[Downloaded from jhre.ir on 2026-11-02]
[DOI: https://doi.org/10.22034/44.192.35]

منظومه، تقویت شبکه تعاملات اجتماعی، تقویت اقتصاد محلی در پیوند و هم‌گرایی با اقتصاد منطقه‌ای و ملی، انتظام فضایی-شبکه‌ای منظومه هماهنگ با منظومه‌های مجاور (با نگاه یکپارچه به شهر و روستا)، توسعه زیرساخت‌ها و امکانات رفاهی-عمرانی، تدوین چهارچوب‌های لازم برای مدیریت کارآمد پیشرفت منظومه روستایی و تقویت هماهنگی فرا بخشی برنامه‌های دستگاه‌های مرتبط است. این پژوهش ازنظر ماهیت از نوع تحقیقات پیمایشی، بر اساس هدف از نوع پژوهش‌های کاربردی و ازنظر گردآوری داده‌ها میدانی است. به‌منظور سنجش و ارزیابی خصوصیات ساختاری سرمایه اجتماعی شبکه ذی‌نفعان محلی مرتبط با پروژه آبادانی و پیشرفت شهرستان گچساران، در دو بازه زمانی قبل و بعد از اجرای این پروژه (۱۳۹۷-۱۴۰۲)، از روش تحلیل شبکه‌ای استفاده شد. در این روش، از بررسی شبکه کامل جهت بررسی جامعه آماری صندوق‌های اعتباری خرد در دو روستای شهرستان گچساران استفاده شد. جامعه آماری شامل کلیه اعضای صندوق‌های اعتباری خرد در دو روستای آرو و پادوک که شامل ۹۲ نفر بودند. پرسش‌نامه‌های تحلیل شبکه‌ای در بین اعضای جامعه آماری (اعضای صندوق‌های اعتباری خرد دو روستا) توزیع و درنهایت تکمیل و عودت داده شد. پرسش‌نامه دو پیوند اعتماد و مشارکت را شامل شده و نحوه تکمیل پرسش‌نامه به‌صورت اعداد ۰ (بدون ارتباط) تا ۵ (بیشترین میزان ارتباط) بوده است.

روایی پرسش‌نامه با استفاده از دیدگاه‌ها و پیشنهادهای کارشناسان و اعضای هیئت‌علمی رشته‌های ترویج و توسعه روستایی دانشکدگان کشاورزی و منابع طبیعی دانشگاه تهران به دست آمد. برای برآورد پایایی ابزار پژوهش با انجام مطالعه مقدماتی (۳۰ پرسش‌نامه خارج از جامعه اصلی) و محاسبه ضریب آلفای کرونباخ (ضریب آلفای کرونباخ ۹۲ درصد) به دست آمد. سپس روابط بین اعضای صندوق‌ها موردبررسی قرار گرفت و خصوصیات ساختاری سرمایه اجتماعی با استفاده از دو پیوند اعتماد و مشارکت که مهم‌ترین ابعاد سرمایه اجتماعی محسوب می‌شوند، بر اساس طیف لیکرت (بدون رابطه، رابطه خیلی کم، کم، متوسط، زیاد و خیلی زیاد)، سنجش و ارزیابی شد. بر این اساس پرسش‌نامه تحلیل شبکه‌ای تدوین و ازطریق مشاهده مستقیم و مصاحبه با هر یک از افراد تکمیل گردید. درنهایت داده‌های جمع‌آوری‌شده در نرم‌افزار UCINET 6.507 وارد و با روش تحلیل شبکه اجتماعی شاخص‌های موردنظر موردتحلیل قرار گرفتند. در این پژوهش از روش نمونه‌گیری هدفمند استفاده شد که به پژوهشگران این امکان را می‌دهد تا افرادی را انتخاب کنند که دارای تجربه و دانش مرتبط با موضوع پژوهش (معیار عضویت افراد در صندوق‌های اعتباری خرد) هستند. این روش به‌ویژه در جوامع روستایی که ممکن است تنوع بالایی در ویژگی‌های اجتماعی و اقتصادی داشته باشند، می‌تواند به جمع‌آوری داده‌های معتبر و مرتبط کمک کند. بااین‌حال، محدودیت‌هایی در قابلیت تعمیم‌یافتگی به سایر جوامع روستایی وجود دارد. ساختار پرسش‌نامه این پژوهش به‌گونه‌ای طراحی شد که بتواند ابعاد مختلف سرمایه اجتماعی در دو پیوند اعتماد و مشارکت را به‌طور جامع و دقیق موردبررسی قرار دهد. پرسش‌نامه شامل دو بخش اصلی است، سنجش پیوند اعتماد قبل و بعد از اجرای طرح میان اعضای جامعه بوده و شامل سؤالاتی است که احساسات و نگرش‌های پاسخ‌دهندگان نسبت به یکدیگر و نهادهای محلی را ارزیابی می‌کند. این سؤالات به‌صورت مقیاس لیکرت طراحی شده‌اند تا دامنه‌ای از ۰ (بدون اعتماد) تا ۵ (بیشترین اعتماد) را پوشش دهند. بخش دوم پرسش‌نامه نیز به ارزیابی میزان مشارکت افراد در فعالیت‌های جمعی (قبل و بعد از اجرای طرح) مربوط شده و شامل سؤالاتی است که رفتارها و اقداماتی مانند حضور در جلسات، ارائه نظرات و همکاری و مشارکت در پروژه‌ها را موردسنجش قرار می‌دهد. برای اطمینان از دقت و اعتبار اطلاعات جمع‌آوری‌شده، پرسش‌نامه‌ها ازطریق مشاهدات مستقیم و مصاحبه‌های حضوری با اعضای صندوق‌های اعتباری خرد تکمیل شدند.

تحلیل شبکه اجتماعی (SNA)[2]

در علوم اجتماعی، رویکرد ساختاری که مبتنی بر مطالعه کنش‌های متقابل میان کنشگران اجتماعی است، تحلیل شبکه اجتماعی نام دارد. روش تحلیل شبکه اجتماعی (SNA) بر اساس معیارها و شاخص‌های کمی قادر است روابط اجتماعی و تبادلات اقتصادی بین افراد را در قالب ساختاری شبکه‌ای دیداری کند که این امر مهم مدیران و برنامه‌ریزان را در تحلیل ذی‌نفعان و

2. Social Network Analysis

[Downloaded from jhre.ir on 2026-11-02]

[DOI: https://doi.org/10.22034/44.192.35]

تصمیم‌گیری بهینه به‌منظور آموزش و توانمند شدن جامعه محلی یاری می‌کند. ملاک تعیین معیارها و شاخص‌ها، سند برنامه عمل پایش و ارزیابی شبکه‌های اجتماعی–سیاستی در توانمندسازی جوامع محلی و مدیریت جامع سرزمین است (Ghorbani., 2017). در این تحقیق قبل و بعد از اجرای پروژه این شاخص‌ها بررسی شده است که در ادامه به معرفی هر شاخص پرداخته شده است (جدول ۱).

جدول ۱. معیارها و شاخص‌های موردبررسی در شبکه‌های اجتماعی–سیاستی

شبکه	پیوند موردبررسی	سطح شبکه	شاخص‌های اندازه‌گیری شده	معیارهای اجتماعی–سیاستی
شبکه ذی‌نفعان محلی	اعتماد و مشارکت اجتماعی	سطح کلان	تراکم	میزان اعتماد و مشارکت، میزان انسجام اجتماعی و سرمایه اجتماعی
			تمرکز شبکه	ساختار الگوی روابط (ساختار بسته: تمرکز بالا؛ ساختار پراکنده: تمرکز پایین) و تصدی‌گری مشارکتی
			دوسویگی	میزان پایداری در هر شبکه و میزان اعتماد و مشارکت متقابل
			انتقال‌یافتگی پیوندها	میزان پایداری و توازن و تعادل شبکه
			میانگین فاصله ژئودزیک	سرعت گردش و تبادل اعتماد و مشارکت، وحدت، اتحاد، یگانگی و یکپارچگی افراد

یافته‌های پژوهش

مشخصات فردی

بر اساس جدول ۲، مشخصات فردی جامعه محلی موردمطالعه (اعضای صندوق آبادانی و پیشرفت روستاها آرو و پادوک در طرح آبادانی و پیشرفت منظومه‌های روستایی) در شهرستان گچساران آورده شده است. بدین ترتیب که درصد پراکنش افراد بر اساس سن، جنسیت و تعداد اعضای خانوار در جدول آورده شده است. بر این اساس بیشترین طبقه سنی در روستاهای موردمطالعه، طبقه سنی کمتر ۴۰ سال بوده و بیشترین افراد را زنان تشکیل داده‌اند.

جدول ۲. مشخصات فردی، اعضای صندوق‌های خرد روستایی در طرح آبادانی و پیشرفت منظومه‌های روستایی شهرستان گچساران

روستا	سن (٪)				جنسیت (٪)		تعداد اعضای خانوار (٪)		
	۴۰>	۵۰–۴۰	۶۰–۵۰	۶۰<	مرد	زن	۳>	۵–۳	۵<
آرو (صندوق شهید ماندنی زاده)	۵۷/۷	۲۶/۹	۳/۸	۱۱/۵	۳۰/۸	۶۹/۲	۳۴/۶	۳۰/۸	۳۴/۶
پادوک (صندوق شهید امینی)	۵۷/۶	۲۴/۲	۱۸/۲	–	۲۷/۳	۷۲/۷	۳۰/۳	۵۴/۵	۱۵/۲

سنجه‌های سطح کلان شبکه

به‌منظور تحلیل شبکه روابط جامعه محلی عضو صندوق‌های آبادانی و پیشرفت منظومه‌های روستایی شهرستان گچساران، پرسش‌نامه‌های مربوط به روابط اعتماد و مشارکت قبل و بعد از اجرای طرح در روستاهای موردنظر تکمیل شده و نتایج به شرح زیر ارائه گردیدند. بدین ترتیب که نتایج مربوط به شاخص‌های سطح کلان شبکه (جدول ۳) نشان داد که در روستای آرو، بعد از اجرای طرح سنجه میزان سرمایه اجتماعی شبکه به میزان قابل‌توجهی افزایش یافته است. بر اساس نتایج جدول ۳، اندازه شاخص تراکم در پیوند اعتماد در بین اعضای صندوق روستای آرو، صندوق شهید ماندنی زاده در مرحله قبل از اجرای طرح به میزان ۴۳/۸ درصد و بعد از اجرای آن به میزان ۶۳/۵ درصد است. همچنین اندازه شاخص تراکم در پیوند مشارکت بین اعضاء در مرحله قبل از اجرای طرح ۲۱/۱ درصد و بعد از اجرای آن ۴۸/۵ درصد است. همان‌طور که نتایج نشان می‌دهد، اجرای پروژه منظومه‌های روستایی توانسته تأثیر مثبتی را بر روند افزایش شاخص تراکم در پیوندهای اعتماد و مشارکت در شبکه بین اعضای صندوق‌های خرد روستایی و همچنین افزایش انسجام اجتماعی و سرمایه اجتماعی این افراد بگذارد. بنابراین اجرای این پروژه در راستای تقویت انسجام اجتماعی بر مبنای اعتماد و مشارکت مؤثر واقع شده است.

نتایج حاصل از ارزیابی شاخص تراکم در مرحله پس از اجرای پروژه منظومه‌های روستایی، بیانگر افزایش این شاخص در پیوند اعتماد و مشارکت در روستای آرو است. همان‌طور که ملاحظه می‌شود، میزان این شاخص در پیوندهای مذکور رشد خوبی داشته و به‌تبع آن سرمایه اجتماعی تا حدود قابل قبولی افزایش پیداکرده است. سرمایه اجتماعی غنی در جوامع محلی منجر به ایجاد یک جامعه منسجم می‌شود که در آن تمام افراد به‌صورت آگاهانه و فعال در تصمیم‌گیری، برنامه‌ریزی و اجرای طرح‌های

[Downloaded from jhre.ir on 2026-11-02]
[DOI: https://doi.org/10.22034/44.192.35]

مشارکتی حضور خواهند داشت. این نتایج با یافته‌های عوض پور و همکاران (۲۰۲۴)، قربانی و همکاران (۲۰۱۷) قربانی و آزادی (۲۰۲۱) مطابقت دارد. باتوجه‌به جدول ۳، اندازه شاخص دوسویگی در پیوند اعتماد در مرحله قبل از اجرای طرح میزان ۴۰/۵ درصد و بعد از اجرای آن میزان ۵۸/۸ درصد است. اندازه این شاخص در پیوند مشارکت در مرحله قبل از اجرای طرح میزان ۲۹/۳ درصد و بعد از اجرای آن میزان ۴۱/۹ درصد است. همان‌طور که نتایج نشان می‌دهد اندازه شاخص دوسویگی در پیوندهای اعتماد و مشارکت بعد از اجرای پروژه در بین اعضای صندوق‌ها نسبت به مرحله قبل از اجرای طرح افزایش‌یافته است که بیان می‌کند بعد از اجرای پروژه اعتماد و مشارکت متقابل یعنی سرمایه اجتماعی در بین اعضا افزایش‌یافته است و این امر سبب افزایش اندازه شاخص دوسویگی در پیوندهای اعتماد و مشارکت در بین افراد شده است که درنتیجه می‌توان بیان نمود که بعد از اجرای پروژه، شبکه‌ای پایدارتر و منسجم‌تر در بین افراد شکل‌گرفته است و اعتماد و مشارکت متقابل بین افراد افزایش‌یافته که ایجاد یک شبکه منسجم و هماهنگ و تاب‌آورتر، راهکاری مناسب جهت دستیابی به توسعه پایدار است. نتایج حاصل از اندازه‌گیری شاخص انتقال‌یافتگی نشان می‌دهد که اندازه این شاخص در پیوند اعتماد در مرحله قبل از اجرای طرح میزان ۲۱/۲ درصد و بعد از اجرای آن میزان ۳۸/۸ درصد است. در پیوند مشارکت نیز اندازه شاخص انتقال‌یافتگی در مرحله قبل از اجرای طرح میزان ۲۷/۳ درصد و بعد از اجرای آن میزان ۴۹/۸ درصد است. اندازه شاخص انتقال‌یافتگی در پیوندهای اعتماد و مشارکت در مرحله بعد از اجرای پروژه نسبت به قبل از اجرای آن افزایش‌یافته است. این نتیجه بیان می‌کند که بعد از اجرای طرح شبکه‌ای متعادل‌تر و پایدارتر در بین اعضای صندوق روستای آرو شکل‌گرفته است و اجرای پروژه توانسته در ایجاد یک شبکه متعادل و پایدار و تاب آور در بین افراد مؤثر واقع شود. درواقع می‌توان بیان نمود که اجرای پروژه توازن را در شبکه بین اعضای صندوق موردنظر افزایش داده و لذا می‌توان استدلال نمود تاب‌آوری شبکه در مقابل بحران‌های محیطی ارتقاء خواهد یافت.

طبق نتایج شاخص دوسویگی و انتقال‌یافتگی پیوندها در مرحله دوم مطالعه نسبت به فاز قبل از پروژه در روستاهای موردمطالعه افزایش یافته است. تقویت پیوندهای اعتماد و مشارکت متقابل سبب ایجاد شبکه‌ای پایدار می‌شود که در آن روح اعتماد، همکاری و تعاون، همچنین پایبندی به سنت‌ها و عرف‌های محلی در بین افراد نهادینه می‌گردد. همچنین این امر به افزایش سرمایه اجتماعی منجر می‌شود و برنامه‌ریزی مشارکتی به‌منظور توسعه روستایی با هزینه و زمان کمتری همراه خواهد بود و سبب تقویت فرایندهای مشارکتی در برنامه‌ریزی‌های مربوطه خواهد شد. درنتیجه مطالعات بوگارت[3] و همکاران (۲۰۲۰)، ادوارد[4] (۲۰۱۹) و اکبری و عوض پور (۲۰۲۲) با یافته‌های پژوهش حاضر همسو است.

نتایج حاصل از اندازه‌گیری شاخص میانگین فاصله ژئودزیک برای اعضاء در پیوند اعتماد و در مرحله قبل از اجرای طرح میزان ۱/۷۸ و بعد از اجرای آن میزان ۱/۱۶ است. اندازه این شاخص در پیوند مشارکت و در مرحله قبل از اجرای پروژه میزان ۱/۸۴ و بعد از اجرای آن میزان ۱/۲۳ اندازه‌گیری شده است. این نتایج نیز بیانگر آن است که اجرای پروژه توانسته تأثیر مثبتی را در کاهش فاصله میان کنشگران داشته باشد. به این معنی که بعد از اجرای پروژه اتحاد و هماهنگی بین اعضای صندوق‌های خرد توسعه روستایی افزایش‌یافته است و سرعت گردش مشارکت و اعتماد بین افراد نیز بعد از اجرای پروژه نسبت به قبل از اجرای پروژه افزایش یافته و اجرای طرح توانسته تأثیر مثبتی را بر روی افزایش فعالیت‌های جمعی افراد و اتحاد و یگانگی بین اعضا در روستای آرو بگذارد. لذا بر اساس این نتایج می‌توان استدلال نمود که میزان تاب‌آوری جامعه محلی در این روستا در مواجهه با تنش‌های محیطی افزایش خواهد یافت و توانمندسازی اجتماعی با سرعت بیشتری محقق خواهد گردید. میانگین فاصله ژئودزیک در دو پیوند اعتماد و مشارکت بیانگر سرعت نسبتاً مطلوب اعتماد، مشارکت، اتحاد و یگانگی و افراد است که پس از اجرای پروژه نیز همچنان کاهش یافته که نشانگر سرعت بالای گردش اعتماد و مشارکت در بین افراد است. باتوجه‌به اهمیت زمان و سرعت هماهنگ کردن افراد در بحث مدیریت مشارکتی، تقویت پیوند اعتماد و به‌ویژه مشارکت جهت افزایش سرعت گردش این پیوند در بین افراد و به دنبال آن کاهش زمان هماهنگی و اتحاد در بین اعضای صندوق‌های خرد در راستای

3. Bogart
4. Edward

[Downloaded from jhre.ir on 2026-11-02]
[DOI: https://doi.org/10.22034/44.192.35]

اجرای هرچه بهتر مدیریت اجتماع‌محور بسیار مهم است. نتایج سایر محققین نظیر قربانی و همکاران (۲۰۱۸) و قربانی و همکاران (۲۰۱۵) این ادعا را مورد تأکید قرار داده است.

جدول ۳. سنجه‌های سطح کلان شبکه اعضای صندوق خرد توسعه روستای آرو، صندوق شهید ماندنی زاده

نام روستا	شبکه‌ها	تراکم (٪)	دوسویگی (٪)	انتقال‌پذیری (٪)	میانگین فاصله ژئودزیک
آرو	شبکه اعتماد قبل از اجرای طرح	۴۳/۸	۴۰/۵	۲۱/۲	۱/۷۸
	شبکه اعتماد بعد از اجرای طرح	۶۳/۵	۵۸/۸	۳۸/۸	۱/۱۶
	شبکه مشارکت قبل از اجرای طرح	۲۱/۱	۲۹/۳	۲۷/۳	۱/۸۴
	شبکه مشارکت بعد از اجرای طرح	۴۸/۵	۴۱/۹	۴۹/۸	۱/۲۳

نتایج مربوط به شاخص‌های سطح کلان شبکه اعضای صندوق روستای پادوک (جدول ۴) نشان داد که در روستای پادوک نیز، بعد از اجرای طرح میزان سرمایه اجتماعی شبکه به میزان قابل‌توجهی افزایش‌یافته است.

بر اساس نتایج جدول ۴، اندازه شاخص تراکم در پیوند اعتماد در بین اعضای صندوق روستای پادوک، صندوق شهید امینی، در مرحله قبل از اجرای طرح به میزان ۳۳/۲ درصد و بعد از اجرای آن به میزان ۸۸/۶ درصد است. همچنین اندازه شاخص تراکم در پیوند مشارکت بین اعضای صندوق در مرحله قبل از اجرای طرح ۱۲ درصد و بعد از اجرای آن ۵۲/۵ درصد است. همان‌طور که نتایج نشان می‌دهد، اجرای پروژه توان‌افزایی تأثیر مثبتی بر روند افزایش شاخص تراکم در پیوندهای اعتماد و مشارکت در شبکه اعضای صندوق روستای خیرآباد خلیفه و متعاقباً افزایش سرمایه اجتماعی این افراد برجای گذاشته است. وجود تراکم و درواقع سرمایه اجتماعی بالا می‌تواند موجب ارتقای اعتماد و درنتیجه افزایش سرمایه اجتماعی شود. به‌طورکلی با افزایش سرمایه اجتماعی، پایبندی افراد به هنجارها و قوانین حاکم بر صندوق‌های اعتباری خرد روستایی افزایش پیدا می‌کند و این عامل بر میزان احساس تعلق به روستا و مسئولیت‌پذیری افراد افزوده و جامعه‌ای منسجم را پدید می‌آورد. به‌طورکلی بالا بودن میزان اعتماد و مشارکت در بین افراد باعث خواهد شد میزان تراکم و انسجام اجتماعی افزایش‌یافته و سرمایه اجتماعی شبکه ذی‌نفعان محلی با سرعت بیشتری تحقق یابد و درنتیجه مدیریت مشارکتی روستایی به‌صورت مطلوب در منطقه شکل بگیرد. نتایج تحقیقات مختلف رندلس و همکاران[5] (۲۰۲۴) و ادوارد (۲۰۱۹) نیز مؤید این مطلب است.

باتوجه‌به جدول اندازه شاخص دوسویگی در پیوند اعتماد در مرحله قبل از اجرای طرح میزان ۳۹/۹ درصد و بعد از اجرای آن میزان ۶۹/۹ درصد است. اندازه این شاخص در پیوند مشارکت در مرحله قبل از اجرای طرح میزان ۲۵/۹ درصد و بعد از اجرای آن میزان ۵۴/۳ درصد است. همان‌طور که نتایج نشان می‌دهد اندازه شاخص دوسویگی در پیوندهای اعتماد و مشارکت بعد از اجرای پروژه در بین اعضای صندوق روستای خیرآباد خلیفه نسبت به مرحله قبل از اجرای طرح افزایش‌یافته است. بنابراین تقویت پیوندهای اعتماد و مشارکت متقابل در بین افراد روستا و به عبارتی پایداری سرمایه اجتماعی موجب ایجاد یک مدیریت موفق به‌منظور مدیریت یکپارچه سرزمین و دستیابی به اهداف پروژه منظومه‌های روستایی در این روستا می‌شود. همچنین بر اساس نتایج حاصل از اندازه‌گیری شاخص انتقال‌یافتگی، اندازه این شاخص در پیوند اعتماد در مرحله قبل از اجرای طرح میزان ۳۰/۶ درصد و بعد از اجرای آن میزان ۷۶/۴ درصد است. در پیوند مشارکت بین اعضا نیز اندازه شاخص انتقال‌یافتگی در مرحله قبل از اجرای طرح میزان ۱۵/۳ درصد و بعد از اجرای آن میزان ۶۵/۲ درصد است. این امر نشان می‌دهد روابط بین افراد در مرحله قبل از اجرای پروژه ضعیف بوده و این امر باعث می‌شود که شبکه در برابر تغییرات و بحران‌ها و تنش‌های محیطی و اجتماعی تعادل کافی را نداشته باشد. بنابراین نیاز است که ارتباط افراد با یکدیگر قوی‌تر گردد تا بتوان یک شبکه پایدار و متعادل را در برابر تغییرات و بحران‌ها ایجاد نمود. وجود اعتماد و مشارکت متقابل باعث می‌شود که شبکه‌ای پایدار ایجاد شود که در آن روح اعتماد، همکاری و تعاون و همچنین پایبندی به سنت‌ها و عرف‌های محلی در بین افراد نهادینه گردد. این امر منجر به افزایش سرمایه اجتماعی شده و برنامه‌ریزی مشارکتی در توسعه پایدار روستا با هزینه و زمان کمتری همراه بوده و سبب تقویت فرایندهای مشارکتی در برنامه‌ریزی‌های مربوطه خواهد شد؛ نتایج تحقیقات عوض پور و همکاران (۲۰۲۴) و قربانی (۲۰۲۰)، با نتایج تحقیق

5. Randles et al

[Downloaded from jhre.ir on 2026-11-02]

[DOI: https://doi.org/10.22034/44.192.35]

حاضر هم‌پوشانی دارد.

نتایج حاصل از اندازه‌گیری میانگین فاصله ژئودزیک برای اعضای صندوق روستای پادوک صندوق شهید امینی، در پیوند اعتماد و در مرحله قبل از اجرای طرح میزان ۱/۷۱ و بعد از اجرای آن میزان ۱/۰۸ است. اندازه این شاخص در پیوند مشارکت و در مرحله قبل از اجرای پروژه میزان ۱/۶۷ و بعد از اجرای آن میزان ۱/۱۳ اندازه‌گیری شده است. این نتایج نیز بیانگر آن است که بعد از اجرای طرح سرعت گردش پیوندهای اعتماد و مشارکت زیاد بوده و درنتیجه اتحاد و یگانگی بین افراد زیاد و زمان کمتری جهت هماهنگ‌سازی افراد به‌منظور جلب اعتماد و مشارکت برای مدیریت یک منبع مشخص نیاز است. کاهش شاخص میانگین فاصله ژئودزیک پس از اجرای طرح موجب افزایش میزان اتحاد و یگانگی بین اعضای صندوق‌ها می‌گردد، درنتیجه افراد با سرعت بیشتری با یکدیگر مرتبط می‌شوند و برای کاربردی کردن فعالیت‌های جمعی زمان کمتری را صرف می‌کنند، درنتیجه نیز اعتمادسازی و همکاری با سرعت بیشتری رخ می‌دهد. نتایج تحقیقات قربانی و همکاران (۲۰۲۴) نیز مؤید این مطلب است.

جدول ٤. سنجه‌های سطح کلان شبکه اعضای صندوق خرد توسعه روستای پادوک صندوق شهید امینی

نام روستا	شبکه‌ها	تراکم (٪)	دوسویگی (٪)	انتقال‌پذیری (٪)	میانگین فاصله ژئودزیک
پادوک	شبکه اعتماد قبل از اجرای طرح	۳۳/۲	۳۹/۹	۳۰/۶	۱/۷۱
	شبکه اعتماد بعد از اجرای طرح	۸۸/۶	۶۹/۹	۷۶/۴	۱/۰۸
	شبکه مشارکت قبل از اجرای طرح	۱۲	۲۵/۹	۱۵/۳	۱/۶۷
	شبکه مشارکت بعد از اجرای طرح	۵۲/۵	۵۴/۳	۶۵/۲	۱/۱۳

افزایش شاخص‌های شبکه اجتماعی در روستاهای آرو و پادوک پس از اجرای پروژه‌های مدیریت مشارکتی، به عوامل متعددی بستگی دارد که به‌طور مستقیم بر تعاملات اجتماعی و همکاری‌های محلی تأثیر می‌گذارد. یکی از دلایل اصلی این افزایش، تأکید بر ایجاد و تقویت روابط اعتماد بین اعضای جامعه است. پروژه‌های مدیریت مشارکتی با فراهم کردن بسترهای مناسب برای تعاملات اجتماعی، به افزایش اعتماد متقابل میان اعضا کمک کرده‌اند. این اعتماد نه‌تنها به تقویت پیوندهای اجتماعی منجر می‌شود، بلکه احساس تعلق و مسئولیت‌پذیری را در میان اعضای جامعه افزایش می‌دهد. به عبارتی، با ایجاد فضایی امن و حمایتی، افراد تمایل بیشتری به مشارکت در فعالیت‌های جمعی پیدا می‌کنند که این امر خود به افزایش تراکم شبکه اجتماعی منجر می‌شود.

علاوه بر این، ماهیت پروژه‌های مدیریت مشارکتی که بر اساس نیازها و اولویت‌های محلی طراحی شده‌اند، موجب شده است تا افراد احساس کنند که صدای آن‌ها شنیده می‌شود و نظراتشان در تصمیم‌گیری‌ها لحاظ می‌گردد. این امر نه‌تنها باعث افزایش مشارکت در فعالیت‌ها می‌شود، بلکه موجب تقویت حس همبستگی و همکاری در میان اعضای جامعه نیز خواهد شد. باتوجه‌به اینکه افراد در فرایندهای تصمیم‌گیری مشارکت فعال دارند، این احساس مالکیت نسبت به پروژه‌ها و نتایج آن‌ها باعث می‌شود که افراد بیشتر به یکدیگر اعتماد کنند و تمایل بیشتری برای همکاری با یکدیگر داشته باشند. درنهایت، نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که پروژه‌های مدیریت مشارکتی می‌توانند به‌عنوان ابزاری مؤثر برای تقویت سرمایه اجتماعی و ارتقای پایداری سیستم‌های روستایی عمل کنند. با ایجاد فضایی برای تعاملات مثبت و همکاری میان اعضا، این پروژه‌ها می‌توانند زمینه‌ساز توسعه پایدار و تاب‌آوری بیشتر جوامع محلی شوند. بنابراین، توجه به جنبه‌های اجتماعی و فرهنگی در برنامه‌ریزی‌های توسعه‌ای نه‌تنها ضروری است بلکه می‌تواند تأثیرات عمیقی بر روی کیفیت زندگی روستائیان و پایداری سیستم‌های آن‌ها داشته باشد.

برای افزایش سرمایه اجتماعی در جوامع روستایی، سیاست‌گذاران و مدیران پروژه می‌توانند اقدامات مشخص و ملموسی را در نظر بگیرند. به‌عنوان‌مثال، برگزاری کارگاه‌های آموزشی و جلسات مشاوره‌ای برای اعضای جامعه می‌تواند به افزایش آگاهی و توانمندی آن‌ها در زمینه‌های مختلف ازجمله مدیریت منابع، همکاری‌های جمعی و فرایندهای تصمیم‌گیری کمک کند. این کارگاه‌ها همچنین می‌توانند به تقویت مهارت‌های ارتباطی و حل مسئله در میان اعضای جامعه منجر شوند که به نوبه خود اعتماد و مشارکت را افزایش می‌دهد. علاوه بر این، ایجاد بسترهای مناسب برای تعاملات اجتماعی، مانند برگزاری رویدادهای محلی، جشنواره‌ها و فعالیت‌های فرهنگی، می‌تواند به تقویت پیوندهای اجتماعی و اعتماد میان اعضای جامعه کمک کند. این نوع

[Downloaded from jhre.ir on 2026-11-02]

[DOI: https://doi.org/10.22034/44.192.35]

فعالیت‌ها نه‌تنها به ایجاد حس تعلق و همبستگی می‌انجامد، بلکه فرصت‌هایی برای تبادل تجربیات و ایده‌ها فراهم می‌آورد که می‌تواند به تقویت سرمایه اجتماعی منجر شود. درنهایت، یافته‌های این مطالعه می‌تواند به‌عنوان یک الگو برای سایر طرح‌های توسعه روستایی در ایران یا زمینه‌های مشابه مورداستفاده قرار گیرد. باتوجه‌به نتایج مثبت حاصل از پروژه‌های مدیریت مشارکتی در افزایش سرمایه اجتماعی، سیاست‌گذاران باید بر روی ترویج این نوع پروژه‌ها تمرکز کنند و از تجربیات موفق دیگر مناطق بهره‌برداری نمایند. این رویکرد می‌تواند به توسعه پایدار جوامع روستایی کمک کند و زمینه‌ساز ایجاد شبکه‌های اجتماعی قوی‌تر و تاب‌آورتر باشد که قادر به مقابله با چالش‌های آینده خواهند بود.

نتیجه‌گیری

رویکرد تحلیل شبکه‌های اجتماعی با بررسی روابط بین تمامی ذی‌نفعان در طول اجرای یک پروژه و در مراحل مختلف اجرای پروژه، قادر به ارزیابی تغییرات سرمایه اجتماعی در حین اجرای پروژه است. بنابراین، می‌توان از آن برای تجزیه‌وتحلیل اثربخشی یک پروژه از دیدگاه اجتماعی استفاده کرد. بنابراین می‌توان ادعا کرد که سرمایه اجتماعی و توانمندسازی در جوامع محلی برای یکدیگر ضروری هستند. علاوه بر این، هرگونه فعالیت برای افزایش توانمندی در جوامع محلی موجب افزایش سرمایه اجتماعی و ارتقای سطح اعتماد و مشارکت و درنهایت حفظ و تقویت ساختارهای اجتماعی می‌شود. لذا می‌توان نتیجه گرفت که عضویت در یک شبکه اجتماعی باعث افزایش ارتباطات با بسیاری از منابع دانش و تأثیر بر اعتماد به منابع معین دانش و درنهایت افزایش توانمندی روستائیان می‌شود.

یکی از رویکردهای مورداستفاده در مدیریت هرچه بهتر جوامع محلی ازجمله روستاها و دستیابی به توسعه پایدار محلی، رویکرد مدیریت مشارکتی است، در این میان عدم توجه به سرمایه اجتماعی روستائیان مهم‌ترین چالش در این راستا است. شناخت و استفاده آگاهانه از سرمایه اجتماعی، فرصتی برای ایجاد ظرفیت در جهت مشارکت در توسعه روستایی است. به‌طورکلی جهت موفقیت در توسعه روستایی، به تقویت سرمایه اجتماعی ازطریق اعتماد و مشارکت و به دنبال آن افزایش انسجام اجتماعی نیاز است. تشکیل صندوق خرد و گروه‌های توسعه روستایی ازجمله راهکارهای افزایش اعتماد و مشارکت در بین افراد و افزایش سرمایه اجتماعی است؛ به‌طوری‌که سرمایه اجتماعی در قالب تشکل‌های محلی سبب کاهش فقر و افزایش رفاه جامعه شده که خود بسترساز دستیابی به توسعه پایدار روستایی است.

بااین‌حال، باید توجه داشت که یافته‌های این پژوهش بومی بوده و بر دو روستا در استان کهگیلویه و بویراحمد تمرکز دارد. این محدودیت ممکن است قابلیت تعمیم نتایج را به سایر مناطق یا زمینه‌های مشابه تحت تأثیر قرار دهد. بنابراین، پیشنهاد می‌شود که پژوهش‌های آتی با انجام مطالعات مشابه در مناطق دیگر یا با استفاده از حجم نمونه بزرگ‌تر، به بررسی تأثیرات سرمایه اجتماعی بر مدیریت مشارکتی بپردازند. همچنین، شناسایی عواملی که موجب موفقیت یا شکست پروژه‌های مشابه می‌شوند می‌تواند به غنای ادبیات علمی در این زمینه کمک کند و راهکارهای مؤثری برای سیاست‌گذاران فراهم آورد. درنهایت، برای تقویت سرمایه اجتماعی و افزایش مشارکت مردمی، سیاست‌گذاران باید اقداماتی مشخص را مدنظر قرار دهند. برگزاری کارگاه‌های آموزشی، ایجاد بسترهای مناسب برای تعاملات اجتماعی، و ترویج فعالیت‌های جمعی می‌تواند به افزایش اعتماد و همکاری میان اعضای جامعه منجر شود. همچنین، یافته‌های این پژوهش باید به‌عنوان یک الگو برای سایر طرح‌های توسعه روستایی در ایران مورداستفاده قرار گیرد تا بتواند به دستیابی به اهداف توسعه پایدار کمک کند. به‌ویژه، لازم است که برنامه‌ریزان و مدیران پروژه‌ها از تجربیات موفق در این زمینه بهره‌برداری کنند و باتوجه‌به ویژگی‌های خاص هر منطقه، راهکارهای مناسبی را برای افزایش سرمایه اجتماعی و تقویت مشارکت مردمی طراحی کنند. این رویکرد نه‌تنها به بهبود کیفیت زندگی روستائیان کمک خواهد کرد بلکه می‌تواند زمینه‌ساز ایجاد جوامع پایدارتر و تاب‌آورتر در برابر چالش‌های آینده باشد.

سپاسگزاری

این مقاله بخشی از طرح آبادانی و پیشرفت منظومه روستایی شهرستان گچساران است؛ که اعتبار لازم آن را بنیاد مسکن انقلاب اسلامی تأمین کرده و با همکاری پژوهشکده سوانح طبیعی انجام شده است.

[Downloaded from jhre.ir on 2026-11-02]

[DOI: https://doi.org/10.22034/44.192.35]

References

Abdollahi, A., Chizari, M., Pezeshkirad, G., & Alizadeh, N. (2009). Analysis of public participation in extension programs on sustainable rural development (Case study: Islamic rural councils of Miandoab and Shahindezh counties). Village and Development Quarterly, 12(3): 1-27.

Akbari, E., & Avazpour, L. (2022). Analyzing the Dynamics of Social Capital in Development and Empowerment of Local Communities in Arid Areas; Application of Social Network Analysis. *Journal of Range and Watershed Management*, 75(3), 333-345. https://doi.org/10.22059/jrwm.2022.351397.1685

Avazpour, L., Ghorbani, M., Naderi, A., Fakhar Izadi, N., Azadi, H., & Yazdanparast, M. (2024). Dryland co-management in Kerman province, Iran: a dynamic analysis of social networks. *Environment, Development and Sustainability*, 1-21. https://doi.org/10.1007/s10668-023-04346-y

Afrasiabi, H., Rezaei Sadrabadi, A., & Javaherchian, N. (2024). Material activism: A qualitative analysis of youth value orientation. *Applied Sociology*, 35(2): 1-24. (in Persian)

Avazpour, L., Ghorbani, M., Naderi, A., Fakhar Izadi, N., Azadi, H., & Yazdan Parast, M. (2024). Dryland Co-management in Kerman Province, Iran: A Dynamic Analysis of Social Networks, Environ Dev Sustain (2024). https://doi.org/10.1007/s10668-023-04346-y.

Babaei, M., Bodraghnezhad, A., Bagheri, H., & Babaei, Y. (2023). Paradigmatic model of rural resilience in livelihoods (RRL) with a grounded theory approach. Geography and human relations, 6(3): 894-910. (in Persian)

Bogart, L. M., Matovu, J. K., Wagner, G. J., Green, H. D., Storholm, E. D., Klein, D. J., & Kambugu, A. (2020). A pilot test of game changers, a social network intervention to empower people with HIV to be prevention advocates in Uganda. *AIDS and Behavior*, 24(9), 2490–2508.

Bourdieu, P., & Wacquant, L. J. D. (1992). *An invitation to reflexive sociology*. Chicago: University of Chicago Press.

Coleman, J. (2008). *Foundations of Social Theory (Translated in Persian)*. Ney Publication.

Crona, B. I., Gelcich, S., & Bodin, Ö. (2017). The importance of interplay between leadership and social capital in shaping outcomes of rights-based fisheries governance. World Development, 91, 70–83. https://doi.org/10.1016/j.worlddev.2016.10.006.

Darban Astaneh, A. (2010). Rural Management in the Fourth Program, *Dehyari Magazine*, 3(15):14P. (in Persian)

Edwards, D. B., Jr. (2019). Shifting the perspective on community-based management of education: From systems theory to social capital and community empowerment. *International Journal of Educational Development*, 64, 17–26.

Falsoleiman, M., Hajipour, M., & Salari, A. (2024). Rural Management Development: Understanding Future Scenarios for Jiroft County Villages. *Spatial Planning*, 14(3), 31-58. (in Persian)

Farkas, T. (2021). The Role of the Social Capital in Rural Development, Case Study: Analysis of Village Research Camps in Romania and Hungary. *European Countryside*, 13(3), 584-598.

Farshidi, M., Rezvani, M., Badri, S. (2023). Explaining the effects of free trade-industrial zones on sustainable rural development (case study: Qeshm Island), *Journal of Rural Research*, 5(3): 639-662. (in Persian)

Finger-Stich, A. (2002). Social Factors Enabling Local Peoples' Participation in Integrated Management Planning in The Context of Forested Mountain Territories, Proceedings of the Research Course "The Formulation of Integrated Management Plans (IMPs) for Mountain Forests", Bardonecchia, Italy.

Gao, X., & Yu, J. (2020). Public governance mechanism in the prevention and control of the COVID-19: information, decision-making and execution. *Journal of Chinese Governance*, *5*(2), 178-197.

Ghanbari, S. (2017). Investigating the effects of rural management style on the sustainability of rural settlements in Isfahan city. *Spatial Planning*, 7(1); 41-58. (in Persian)

Ghorbani, M. (2020). An analysis of validation of livability constructs of the local communities (Case study: Ghale Ganj district). *Iranian Journal of Agricultural Economics and Development Research*, 51(2), 243–261. (in Persian)

[Downloaded from jhre.ir on 2026-11-02]

[DOI: https://doi.org/10.22034/44.192.35]

Ghorbani, M., & Azadi, H. (2021). A social-relational approach for analyzing trust and collaboration networks as preconditions for rangeland Co-management. *Rangeland Ecology & Management*, 75, 170-184. (in Persian)

Ghorbani, M., Avazpour, L., & Heydari, S. (2018). Appraising the Structural Characteristics of Social Capital of Local Beneficiaries Network in Keeping with Collaborative Natural Resource Governance (Pilot: Sarayan County, South Khorasan Province), 71(1): 241-525. https://doi.org/10.22059/jrwm.2017.203990.995. (in Persian)

Ghorbani, M., Avazpour, L., & Siramirad, M. (2018). An Analysis and Assessment of Intergroup Social Capital toward Rural Sustainable Development (Case Study: Kerman Province, Rigan County), *Social Studies and Research in Iran*, 7(1): 1-23. https://doi.org/10.22059/jisr.2018.135399.288. (in Persian)

Ghorbani, M., Esmaeili, B., Akbari, E., Yazdanparast, M. and Avazpour, L. (2024). Measuring the adaptive capacity of rangeland users under drought stress in North-eastern Iran: application of social network analysis. *Journal of Arid Environments*, 225, 105254. https://doi.org/10.1016/j.jaridenv.2024.105254. (in Persian)

Ghorbani, M., Buzerjamhari, K., Avazpour, L., & Mansuri, Z. (2017). The Efficacy of Community-Based Management Approach toward Strengthening Bridging Social Capital and Reducing Social Exclusion (Case Study: Rigan County, Kerman Province). *Journal of Rural Planning and Research*, 6(2): 157-169. http://dx.doi.org/10.22067/jrrp.v5i4.58795. (in Persian)

Ghorbani, M., Evazpour, L., & Khorasani, M. A. (2015). Analysis and Assessment of "Social Capital in Small Development Networks" towards local sustainable Development (Case study: International RFLDL project - Sarayan Township, South Khorasan, Iran), *Journal of Rural Research*, 6(3): 545-566. https://doi.org/10.22059/jrur.2015.56060. (in Persian)

Gottlieb, R. (2022). *Care-centered politics: from the home to the planet*. MIT Press.

Helps, D. (2024). *Securing the World City: Policing, Migration, and the Struggle for Global Los Angeles, 1973-1994* (Doctoral dissertation).

Lima, V. (2021). The Institutionalisation of social movements: Co-optation and democratic policy-making. *Political Studies Review*, *19*(2), 245-261.

Liu, Y., Dai, L., Long, H., Woods, M., & Fois, F. (2022). Rural vitalization promoted by industrial transformation under globalization: The case of Tengtou village in China. *Journal of Rural Studies*, *95*, 241-255.

Long, H., Ma, L., Zhang, Y., & Qu, L. (2022). Multifunctional rural development in China: Pattern, process and mechanism. *Habitat International*, *121*, 102530.

McCarthy, J., & Wright, P. (2024). *Taking [a] part: the politics and aesthetics of participation in experience-centered design*. MIT Press.

Moradi, H., Rahimi, M., & Ahamshiri, S. (2022). Investigating the impact of implementing a carbon sequestration plan on the principle of expanding participation in order to create resilience in socio-ecological systems (Case study: Khatam, Jajarm and Galikesh counties). Agricultural Extension and Education Research, 15(1), 32-49. (in Persian)

Muraleedharan, K. (2008). Dynamics of People Participation in Development: A Study with Special Reference to Women Participation in the Local Level Planning in Kerala, Eldis Participation Resource Guide, Handbook of Cultural Geography, Sage, London.

Navarro-Navarro, L. A., Moreno-Vazquez, J. L., & Scott, C. A. (2017). Social networks for management of water scarcity: Evidence from the San Miguel Watershed, Sonora Mexico. Water Alternatives, 10(1), 41.

Nordberg, K., Mariussen, Å., & Virkkala, S. (2020). Community-driven social innovation and quadruple helix coordination in rural development. Case study on LEADER group Aktion Österbotten. *Journal of Rural Studies*, *79*, 157-168.

Oberoi, R., Halsall, J. P., & Snowden, M. (2022). Social capital, social innovation and social enterprise: The virtuous circle. In *Contestations in Global Civil Society* (pp. 29-43). Emerald Publishing Limited.

[Downloaded from jhre.ir on 2026-11-02]

[DOI: https://doi.org/10.22034/44.192.35]

Price, A. (2023). *Recovering Bookchin: Social ecology and the crises of our time*. AK Press.

Primmer, E., & Kyllonen, S. (2006). Goals for Public Participation Implied by Sustainable Development and the Preparatory Process of the Finnish National Forest Programme, *Forest Policy and Economics*, Vol. 8, No. 8, PP.

Pugliese, P. (2001). Organic farming and sustainable rural development: a multifaceted and promising convergence, *Journal of Sociologia Ruralis*, 41(1): 112-130.

Puskás, N., Abunnasr, Y., & Naalbandian, S. (2021). Assessing deeper levels of participation in nature-based solutions in urban landscapes–A literature review of real-world cases. *Landscape and Urban Planning*, 210, 104065.

Quick, K. S., & Bryson, J. M. (2022). Public participation. In *Handbook on theories of governance* (pp. 158-168). Edward Elgar Publishing.

Randles, S., Loconto, A., & Steen, M. (2024). Demonstrating the deep institutionalisation of de facto responsible research and innovation (rri) in participatory market contexts: examples from Bolivia and the Netherlands. *Journal of Responsible Innovation*, 11(1), 2316365.

Saeedi, M, R. (2003). An Introduction to Public Participation and Non-Governmental Organizations, Samt Publications, Tehran. (in Persian)

Sayahi Kashi, J. (2004). A Country Papers for Islamic Republic of Iran. I*n: Report of the APO (Asian Productivity Organization) Seminar on Role of local communities and institution in integrated rural development*. 15-20 June 2002 (ICD-SE-3-01), Tehran, Iran. (in Persian)

Saz-Gil, I., Bretos, I., & Díaz-Foncea, M. (2021). Cooperatives and social capital: A narrative literature review and directions for future research. *Sustainability*, *13*(2), 534.

Setini, M., Yasa, N., Supartha, W., Giantari, G., & Rajiani. I. (2020). "The Passway of Women Entrepreneurship: Starting from Social Capital with Open Innovation, through to Knowledge Sharing and Innovative Performance." *Journal of Open Innovation: Technology, Market and Complexity* 6.25.

Taleb, M. (1998). *Rural Management in Iran, Report of the Islamic Revolution Housing Foundation*, Tehran. (in Persian)

Tong, J., Li, Y., & Yang, Y. (2024). System construction, tourism empowerment, and community participation: The sustainable way of rural tourism development. *Sustainability*, *16*(1), 422.

Woodhill, J., Kishore, A., Njuki, J., Jones, K., & Hasnain, S. (2022). Food systems and rural wellbeing: challenges and opportunities. *Food Security*, *14*(5), 1099-1121.

Woods, M. (2011). *Rural Geography; process, reactions and rural reconstruction experiments*, translated by: Mohamad reza rezvani and Samet Farhadi, Tehran University Publication.

Yasuri, M., Ramezannezhad, Y., & Shayan, Y. (2016). Measuring and analyzing the factors affecting people's participation in the rural management process with emphasis on councils, case study: Talesh County, Asalem Rural District, *Journal of Human Geography Research*, 48(1): 89-104. (in Persian)

Zhang, X., & Zhang, Z. (2020). How do smart villages become a way to achieve sustainable development in rural areas? Smart village planning and practices in China. *Sustainability*, *12*(24), 10510.

Zou, H., Luan, F., Xi, H., & Yang, B. (2020). Comprehensive management for better rural infrastructure and service delivery: lessons from the implementation of China's Six Point Rural Action Plan in Guizhou Province. New Urban Agenda in Asia-Pacific: Governance for Sustainable and Inclusive Cities, 279-300.

DOI: https://doi.org/10.22034/44.192.35

[Downloaded from jhre.ir on 2026-11-02]

[DOI: https://doi.org/10.22034/44.192.35]